Beke Sándor Málnási Ferenc

Öregapó meséjében

Gyermekversek

•

Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (II.)

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó

ÍRÓK ÉS MŰVEK

Beke Sándor *Málnási Ferenc*

Öregapó meséjében

ERDÉLYI TOLL KÖNYVEK

SZÉKELY UTKERESŐ
KIADVÁNYOK

A könyv borítóját
Beke Sándor-Olivér
tervezte

Beke Sándor *Málnási Ferenc*

Öregapó meséjében

Beke Sándor

Gyermekversek

•

Málnási Ferenc

Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (II.)

A verseket válogatta,
a könyvet szerkesztette
dr. MÁLNÁSI FERENC

Erdélyi Gondolat Könyvkiadó —
Székely Útkereső Kiadványok — Erdélyi Toll
Székelyudvarhely 2017

AZ ERDÉLYI GONDOLAT SZERKESZTŐBIZOTTSÁGA

Beke Sándor (igazgató) • Brauch Magda • Cseke Gábor
Cseke Péter • Csire Gabriella • Gábor Dénes
Jancsik Pál • P. Buzogány Árpád • Péntek János

•

SZÉKELY ÚTKERESŐ KIADVÁNYOK

Néprajzi, történelmi, művelődéstörténeti, egyházi és irodalmi kiadványsorozat

A *Székely Útkereső* irodalmi és művelődési folyóirat jogutódja

Főszerkesztő: Beke Sándor
Szerkeszti: Csire Gabriella, P. Buzogány Árpád, Ráduly János

•

ERDÉLYI TOLL

Irodalmi és művelődési folyóirat

Főszerkesztő: Beke Sándor
Szerkeszti: Brauch Magda, Csire Gabriella

•

© Beke Sándor, 2017
© Málnási Ferenc, 2017
© Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, 2017
© Székely Útkereső Kiadványok, 2017
© Erdélyi Toll, 2017

ISBN 978-606-534-084-8

www.erdelyigondolat.ro

Megjelent az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó,
a Székely Útkereső Kiadványok
és az Erdélyi Toll közös könyvkiadási egyezménye alapján

Beke Sándor

Gyermekversek

Beke Olivérnek

A mackó és a hóvirág

Fent a hegyen,
napfényes tisztáson
kis őzike
lábnyomában
kinyílt
a hóvirág,
zsenge szárán
fehér szirmait
megbillenti
a szél,
s mint egy
apró csengettyű,
kedvesen,
finoman
ébresztőt
csilingel
az erdő szélén.

S lám,
télután
a csilingelést
barlangjában
meghallotta
a mackó,

s álmos szemét
mancsával
megdörzsölte,
majd elindult
a tető felé
a fénysugár útján,
hogy ezt
a vidám
ébredést
az első hóvirágnak
megköszönje.

A szomjas őzike

Kipattant
tavaszi rügyek
szemeznek egymással
a fákon,
nap kukucsál
az ágak között,
most már
merészebb,
egyre
bátrabb.

Vizet kortyol
a föld,
az árkokban
mohás köveket
köszöntenek
a csobbanások.

Hallom,
hogy a csupasz
fák között
halkan
recseg az avar:
pettyes hátú

őzike torpant meg
a közelemben,
vizet inna,
de fél a sűrű
százféle zajától.

Minden
zörrenésre
futásra kész,
remeg a lába.
Ne félj, őzike
— biztatom
magamban —,
a farkasok
messze járnak,
talán
itt se voltak,
vagy csak
a téli estéken
elhangzott
mesékben jártak.

A mély árokban
zubog a
csermelyvíz,
s hátán
habos

gyöngyöket
visz az árja…
Igyál
nyugodtan,
szomjas őzike —
havasok
királyleánya.

Nappal — a pásztor és a bárányok

Tejfehér
Hold-pásztor
ballag
kék mezőben,
mögötte seregnyi
csillag csillog,
félve,
remegve.

A fehér
bundás pásztor
furulyázik,
énekel:
„Az én utamon
gyertek,
ragyogó
báránykák!”

„Nem megyünk
mi veled,
hisz végtelen nagy
e fény-ország,

a mi utunk széles
és szabad,
nekünk
ne furulyázz!”

Görbe
kampósbotjával
ide-oda csapkod,
míg belátja
a pásztor:
a rakoncátlan
kis barikkal
hiába bajlódik.

Szomorú
Hold-pásztor
bandukol
az égen,
csillag-bárányok
nélkül búsan
fütyörész a fenti
végtelenben.

Nappal,
mikor a Hold
s a csillagok
nem látszanak az égen,

úgy tűnik,
a „bárányok”
elhagyták a „pásztort”
az égi hegyvidéken.

A kis horgászfiú

Mesés tó vize
mellett,
kuruttyoló
békák között,
a huncut horgász
én vagyok,
fél szemmel
csakis nagy
halakra
lesek,
s csalétkem
a vízbe dobom.

Látom,
az apró
halacskák
olyan bárgyúk,
tudatlanok;
nekik bármit
bedobhatok,
ezt is,
azt is
lenyelik
ostobán.

A nagy halak
előbb csak
szaglásszák
a csalit,
ők az öreg,
tapasztalt,
vizsgálódó bölcsek,
de ha tetszik nekik
a falat,
nagy mohón
nyelik le
a kukaccal
kecsegtető
halászhorgot.

A nádas között
a parton,
a tó vize mellett
nesztelen-halkan
lépdelek,
itt tévedni
nem szabad;
jaj nekem,
ha a nagy halak
megneszelik
születő
gondolatomat.

Mégis
sokszor
megesett,
hogy a tavacskáról
jövet
megkörnyékezett
a kudarc:
lesütött fejjel,
csüggedten,
üres tarisznyával
tértem haza.

De nem a halakra
haragudtam,
mert ha
a dombtetőről,
csüggedten bár,
visszanéztem a tóra,
ficánkoló barátaim
mintha
elköszöntek volna,
csillogó fejüket
kidugták
a tó vizéből,
s úszóikkal
csapkodtak;
visszavártak tán? —

fürgén,
elevenen integettek
és táncoltak.

A kíváncsi pele

Este későn
ki szaladgál
oly szabadon,
ki rágcsál
a padláson?
Egér lenne,
vagy ki tudja,
nem baj,
hadd el,
én majd
utánajárok.

Nem
hangoskodik,
nem is cincog,
de úgy jár-kel,
szaladgál
ide-oda,
mintha
övé lenne
az erdei házam.

A találgatást
én meguntam,

s reggel
a padlásra
felmentem,
s mit láttam,
komám —
a cserepek alatt,
a szarufán
kicsi
fekete szemű,
bozontos farkú
pele kuporgott,
s nézett rám
a félhomályban.

Nem félt egyáltalán,
el se szaladt,
bizony örült
a találkozásnak,
mert ő is nagyon
kíváncsi volt
— már mióta —,
ki lakik
még itt
a havasi házban.

Góbé Miska

Tréfás költemény

Farsang végén
Mesefalván
a falu háza
feldíszített színpadán,
egy kis darabban
bemutatták
Góbé Miskát,
a faluvégi szabómester
bohóckodó kisfiát —
a rongyból készült,
s királlyá lett
rongykirályt.

Góbé Miska,
a farsangi
komédiás kisgyerek
Mesefalván
a színpadon
jómódot,
gazdagságot
hirdetett;
be se állt

többé a szája,
úgy hantázott,
hadonászott,
szökdécselt.

Beszéd közben
sarjúhaja
meg-megzizzent,
kancsal szilvamag
szemével
nézett minket,
tarka,
kerek fejére
biggyesztett
lógó bársonyfüle
billegett,
pamut arcán
fércelt orr
és hímzett száj;
kezét,
s pettyes nadrágját
kockás
szövetdarabkákból
aggatták;
az inaslányok
a varrodában
siettükben

úgy varrták —
így nézett ki
Góbé Miska,
a faluvégi szabómester
tervezte kisgyerek,
kit farsang farkán
a falu népe
rongykirályként
ünnepelt.

Azt ígérte,
tej forr majd
a mély kutakban
— kolbászkerítések mögött —
mint mesében,
mézből,
omlós kekszből,
s vajból épül
minden ház,
s este későn,
a munka után,
süteménynek
foszlós kalács
illatozik
a fáradt kaszás
asztalán.

Azt hirdette:
„A vadvirágos
mezőkön is
csillagportól
fényes fű nő,
a búzaszálon
kész kenyeret
terem
az aranyló füzérvirág,
s mikor megsárgul
a ligetben
a gyümölcsfán
a levél,
aranyalma
s aranykörte
terpeszkedik
a kamrában;
a diófa alatt
a kertben,
mint egy csalogató
varázsszőnyeg,
ezüstdió
hever végig
szerteszéjjel,
s késő ősszel
a tornácon felfuttatott
szőlőfán

— mint az égen
ahány csillag —,
harmat verte
gerezdeken
gyémántszemű
szőlő csillog —
minden mese
valóság lesz,
igaz lesz
a tündérálom,
s nem lesz többé
nyakatekert
ákom-bákom,
tündérhon lesz
reményt hozó
Mesefalva,
s messze tova,
míg a szem ellát,
dédelgetett
ezer színű
szivárványtól
napkelettől napnyugtáig
ragyog minden”.

Korán reggel,
kikeletkor,
mikor a Hold

a falu felett
kis bárkáján
menni készül,
a csűr melletti
trágyadombon
kapirgáló
tyúkok között
piros kakas
kukorékol,
s hirdeti:
„Megváltozott
ez a világ,
nem a régi,
fel az ágyból
fiúk, lányok,
látjátok-e,
a kelő Nappal
érdemes most
pirkadatkor ébredni”.

Góbé Miska
dicsekedett,
ígért ilyent,
mondott olyant,
de a nézőtéren
kételkedve,
hitetlenül hallgatták

a gyermekek,
s a darab végén
kifütyölték —
ő a díszlet előtt
állt egyedül;
keserűen,
búslakodva,
könnyes szemmel
tudta nyelni
szégyenét.

De még egyszer
megpróbált hát
szerepelni,
s addig-addig
hőzöngött és mitugrált,
mígnem
dirib-darab
zakóján
megbomlott
a kézi öltés,
nadrágja is leesett,
bizony széthullt,
mint egy boglya,
ó,
hova lett
a nagyotmondó

Góbé Miska,
hova lett
az ő humora,
hova lett
a férceltt-toldott
mesefalvi rongykirály?

Mikor széthullt
— én is láttam —,
darabokban
feküdt ám,
a nagy zsivajban,
hahotában
úgy tűnt nekem,
mintha vele együtt
omlana szét
ez a kelekótya,
hebehurgya
nagyvilág.

A nézősereg
nem siratta,
se kisgyermek,
se nagytata,
se nagymama,
se a kovács,
se a molnár,

se a maszkurás
boszorkány,
még a varrodából
idegyűlt inaslányok
is kacagták,
a lyukas
padló alatt
a kis egerek
is cincogták,
farsang napján
kézen-közön
kigúnyolták,
görbe szájú
nagy kacajjal
füttykoncertben
búcsúztatták.

Leszerepelt
rongyos Miska,
s ennek
a falu végén
hírét hallá
a szabómester,
az ő apja,
ki bánatában
úgy kesergett,
csalódottan,

fején
egy posztókalappal,
varrógépére bújt:
a kicsiny szabóműhely
tengerszem lett
könnyeiből.

Szabóné,
a felesége,
intette a szabómestert:
„Hallgass,
inkább
menj el te is
a falu házába,
hogy kacaghass!
Farsang van most,
ez a szokás,
gúnyt űz
mindenkiből
a falu
apraja-nagyja,
s a zenélő mozsikás.
A bíróból,
mer' ő a bíró,
mikor válasszák
a székbe,
csak ígérni tud,

utána meg
ígéretben fukarkodó;
a hencegő tanítóból,
mer' ő a faluban
a kotnyeles
tudálékoskodó;
a pásztorból,
mer' ő a pásztor,
csattogtat
ha kell, ha nem
a marhák között
a rövid nyelű
hosszú ostorával;
a szabóból,
mer' ő a szabó,
sokszor
csak összeférceli,
de a végén
elfelejti megvarrni
az öltönyt,
a mellényt,
a nadrágot."

Még a pap is,
aki itt volt,
az is
áment

mondott neki,
s hova küldte,
a túlvilágra,
ördögök közt
a rongykirálynak
poklok tüzét
mérte neki.

Nézzétek csak,
itt egy gyapjú-
szövet darab,
ott egy vasalatlan
vászon,
ott meg gombok,
bélés,
cipzár,
nadrágzseb
és derékpánt,
papucscipőjében
hova lett
a mi bohócunk? —
kérdezte
a rengeteg gyerekszáj,
míg egy mókás
kisfiúcska
a nézőtérről bekiált:
— Mesefalván,

farsang napján,
Góbé Miska
nincs többé,
nem hantázik,
nem ígérget
és nem ugrál.

Öröm támadt,
örömmámor,
ég felé zúgott
a farsangoló tábor,
ujjongott a gyermeksereg,
örült asszony,
örült ember,
s minden
idetévedt vándor,
kit az Isten
ide küldött
a széles nagyvilágból.
Mesefalván
ünnepeltek,
s tavaszváró
farsang farkán,
gonoszt űző
bolond napján
végre eljött,
eljött végre

a tréfás kedvű
téltemető maszkabál.

Fiúk, lányok,
vének s épek
táncoltak
és vidámkodtak,
csörögével kínálkoztak,
fánkot ettek,
s annyi kürtőst,
amennyi csak
puffadásig
beléjük fért,
többet is a kelleténél.
Amíg ettek,
amíg ittak,
felejtettek
s csak mulattak,
látszott rajtuk,
tisztán látszott
a szeszélyes
mesefalvi bolondságuk,
harag
nem volt
még egy csepp se,
még a tél sem
restelkedett,

holott neki
menni kellett,
oly sebesen,
olyan gyorsan,
mint a hegyről
lezúduló patak,
helyébe
a tavasz jött el
langy szelével,
békességgel,
halkan,
tipegve,
mint egy angyal,
szépen,
mint a Nap
serkentő sugara;
a jó Isten rendelte,
hogy jöjjön,
s melegével
fölénk nőjön.

De amint a tél,
a huncut,
a lábát kitette
az ajtón,
induláskor
karon fogta,

s magával rántotta
Miskát,
a faluvégi
szabómester
összeférceltt kicsi fiát,
s úgy futottak,
úgy rohantak,
hogy közben
azt se mondták
„hoppá-lele”,
most már
nem volt
többé helye
léha szónak,
fecsegésnek,
ígéretnek,
idő nem maradt
szavakra,
idő nem maradt
búcsúra,
de azért
csak elköszöntek
szemérmesen,
szégyenlősen.

Futás közben
— míg menekültek —

bohóckodtak
s hujjogattak,
s mire még egyszer
kinyílt a szájuk,
a felindult,
göndör hajú
kocsmárosné
egy hitvány
ciroksepűt
repített utánuk.

Hajnalban
a sáros utcán,
kint álltak
a farsangolók,
megadta magát
a vasgyúró-évszak,
mint fogoly,
megadta magát
a zimankós fagy,
a hideg jégtakaró,
s mikor látta
minden ember,
hogy a tél
az tényleg
elment,
megnyugodtak,

többé már
senki nem félt,
s mikor azt is
látták,
hogy a bohóckodó
Miska sincsen,
előre érezték,
s tudták,
itt nem lesz
többé,
ki életeket
keserítsen,
csontkürtjébe
fújt a pásztor,
s dobot vert
a dobolni
megfogadott kántor,
cimbalomhoz
állt az öreg,
szegény,
s félittasan
olyan hamisan
klánétázott
egy iparos,
hogy a kacagástól
a hasát fogta
az ökrökkel

járó fogatos,
a rezesbanda pedig
úgy fújta dalát,
hogy a szomszédos
vármegyében
is hallották
csattogó
cintányérját.

S míg
zenéltek,
míg mulattak,
kórusban
ezt kiáltották:
„Így lett
Mesefalván
Góbé Miskának
s a farsangnak is
vége,
de ha nem
hiszitek,
akkor járjatok
utána,
s elébe!”

Szüreti bál Nagyfaluban

Zendül a zeneszó,
csőszlegények
ülnek fehér
paripán,
árvalányhaj leng
kalapjukon,
várják őket
Nagyfaluban.

Mének húzta
szekerekben
csőszleányok
énekelnek,
gyöngyös párta
szép fejükön,
kötényükben
kis bokréta.

Begyűlt már a
falu népe,
kicsi, nagy és
falu vénje,
ünnep van ma,
szüreti bál,

még az ég is
úgy muzsikál.

Táncot ropnak,
büszke csárdást,
jaj, be szépen
muzsikálnak,
Nagyfaluban
nagy a lárma,
csőszlegények
kurjongatnak.

Szőlőt lopna
egy kis fiú,
csőszlegények
nem engedik.
Jancsi állt ott
lesben végig,
s elkapta a
gerezd végét.

Békén hagyták
a csőszlegények —
mosolyogtak
a gerezdek.
Nagyfaluban
száll a nóta,

nem térnek itt
nyugovóra.

Szépséges kislakók

Költemény

Az akváriumban
jókedvűen
úszkálnak
a díszhalak,
s míg
a mesterséges
fényben
a vízinövény alatt
pajkoskodnak,
színes hasukon
az apró
pikkelyek
szivárványlón
megcsillannak
az üres
csigaház fölött.

Ó, ezek
a díszhalak,
az ezüstösek,
a zöldeskékek,

s a pirosak,
milyen édesek!

Nézd,
a vízikehely
mellett,
az arany
és a kék
gurámi —
látod,
pettyes
testükkel
hogy lebegnek,
s remeg a vízben
fonalszerű
hasúszójuk,
mintha otthon,
az ausztrál
szigetvilág
vizében
úszkálnának,
és lám,
milyen furcsa,
hogy pontosan itt,
„e közös házban”
találkoztak
a maláji-félsziget

tündöklő
s magamutogató
gyöngygurámijával
ebben a bámulatos
vízibálban.

Színpompás,
aprócska,
acélkék színű
neonhalak
föl-alá
cikáznak sebesen,
egymást követik
békés csapatban,
valóban
ők volnának
a legszebb
vízi tünemények?
Alig tudom
követni őket,
a vízikalász
tövében
úgy csillogtatják
testüket,
mintha
mélytengeri
búvárok kezében

villogó,
apró kis
világító lámpák
lennének.

A lándzsás
vízipáfrány körül
vígan
lebegnek
az akvárium
királyai,
a tetszetős
amazóniai
vitorlások,
mint kecseskedő,
keringőt járó
táncművészek,
büszkén
és méltóságteljesen
billegnek,
egymást követik
ünnepi
tengeri táncot
járva.

Mintha
betolakodó lenne

— úgy tetszik —,
talán
egy békés idegen,
mintha
egy afrikai
bennszülött
lenne
hal képében:
rövid úszóival
fekete molly
ficánkol,
s néha
meg-megáll
a többi
hal között,
mintha
valami fontosat
közölne velük
az akvárium
selymes,
lágy vizében.

Sziklás
környezetben
heves viadal
készül:
a széles levelű

kardfű között
kerek
farokúszójával
s kitárt
kopoltyúfedőkkel
pózol
felberzenkedve
a területét védő
sziámi harcoshal,
s bizalmatlanul
mereszti szemét
az arra sodródó,
élelmet kereső
díszmárnára.

A langyos
vízben
ékeskedő
vízicsillagok
leveleit
csipegetik
a társaságkedvelő
szivárványos
guppik,
s fátyolos farkuk
a zöldellő
vízben

úgy tűnik,
mintha sokszínű
örök
zászlóként
lobogna,
ünnepélyesen.

A mohás,
vízkoptatta kavicson
az algaevő
üvegharcsa
takarít,
s ha megzavarják,
haragosan
veszi célba
tekintete
a mocsárfán túli,
kötekedő
és feltűnő
szumátrai
díszmárnát.

Gyökérdarabok,
tört kagylóhéjak
s lyukas
kövek között
árnyas,

sötét rejtekhelyen
pihen
a búzavirágkék
pikkelyű
papagájplatti
s fent,
a víz felszínén
a kagylótutaj
és a vízimoha
között,
a buja növényzetben
úszkál
kétségbeesetten
egy narancssárga
vízi csoda:
a békés
mexikói
kardfarkú hal
eszeveszetten
keresi a párját…

Mintha
ő lenne
a rendfenntartó
e közös
„tengerben”,
zöldesszürke hátú

falánk
malabári dánió
közeledik
sebesen.

Ha megkopogtatom
az akvárium
üvegfalát,
eleséget várva
odagyűlnek
éhesen
a zöldes üveghez
a díszcsodák,
majd a vízibolhából,
s a vörös
szúnyoglárvából
jól lakmároznak.

Azután
mintha semmi sem
történt volna,
csendesen
tovább folyik
a vízi élet,
csillog-villog
a színgazdag,
titokzatos

néma ház,
ahol
szél se jár,
eső se esik,
és soha
egyetlenegy hópehely
se hull —
csak az akvárium
üvegfalát
algáktól tisztító
apró
fekete csigák
— mint lánctalpas,
kicsi fekete
tankocskák —
haladnak,
takarítanak
tovább.

Este,
ha anyuka
kioltja
a vízi világot
beragyogó
fehér neonfényt,
az üvegmedence
lágy vizének

sárga
kvarchomokján
ledől,
elálmosodik
ez a sok kedves
élőlény —
mintha a hullámzó
dísznövények
örök
harmóniájában
trópusi álmukat
aludnák,
mintha
egész éjszaka
veled,
velem,
velünk
álmodnának
ezek az édes,
idegen
kislakók,
szépséges
lakótársaink,
az akváriumi
halacskák.

Öregapó, őzike és a csillagok

Verses mese

Hótól fehér
fenyők között,
magas, fehér sziklák alatt
mesebeli kis kunyhó áll,
nagy hidegben
egymagában didereg,
mintha csak egy ottfelejtett
kucsma lenne
kint a vastag hótakarón,
mintha havas
boglya lenne
a zimankós hegytetőn.
Tetején a kéménye
füstölög,
nem ropog
és nem zörög;
úgy tűnik ily messziről,
a hópihék közt
mint hogyha egy remeteház
egyedül,
unalmában pipálna.

Táncol a füst a magasban,
játszadozik
— mint egy gyermek
fent a padlásszobában —,
viszi a szél erre-arra,
egyszer jobbra,
egyszer balra,
majd felkapja,
feldobja a fák fölé,
felhők közé a magasba,
mindjárt ott jár
a hold körül,
s amíg száll,
míg leng, úgy örül,
a sűrű ködbe elvegyül,
szürke tömege az égen
újabb s újabb testet ölt.
Néha madár lesz belőle,
mátyásmadár,
frakkos szarka,
vagy elhízott cinege,
hol egy lusta,
morcoskodó medvebocs,
hol egy pásztorlegény-forma,
hol egy derék katona,
aki fent a szikla fölött
hosszú kardját megvillantja,

hol egy szakállas próféta,
hol egy üres kezű vándor,
aki zsákját ottfeledte
fenyők közt az egyik ágon,
hol egy virág,
hol egy édes, copfos kislány,
ki ámulva, álmodozva
járkál ott fenn,
hol egy magányos legényke,
ki az égen guruló
fényes Göncölszekéren
szekerezne szüntelen.

Aki itt lakik e házban,
az nem akármilyen fráter,
nem zsivány,
nem haramia,
fehér hajú Öregapó
lakik itt e házikóban,
eteti a kályhát fával,
rakja gallyal, tömi ággal,
ő itt az úr,
s ő jelzi a nagyvilágnak:
élet van itt a vadonban,
nem csak a madár jár erre,
s nem csak egy-egy
barna medve

s néha meg egy öreg szarvas,
aki a sutáknak ékes
koronáját mutogatja
dölyfösködve, dicsekedve.

Mesebeli rengetegben
száll, száll a
füst a magasba.
Öregapó este későn
kinyitja a kályhaajtót,
s míg merengve
táplálja a vaslovacskát,
az apró szemű kisablakon
ég felé néz,
s a kis kunyhóban,
a csendességben
mesét mond
a zord világnak,
regét mond a rengetegnek —
mesét mond a csillagokról
a kíváncsi gyermekeknek.

*

Hol volt, hol nem
réges-régen,
mikor a Nap

a szokásosnál
korábban kelt fel az égen,
még a kakasnál is előbb,
és csak akkor nyugodott le,
mikor esthajnalkor
a visszfényes holdkorong
mérgesen felszólította:
„Alkonyat van,
legyen szíves
rögvest szálljon le az égről!”
Valamikor
nagyon régen,
mikor a záporok után
a szivárvány átölelte
az egész földkerekséget,
s amikor a patak vize
oly tiszta volt,
hogy messziről
látni lehetett medrében
a pisztrángokat,
s a fényes aranyszemcséket;
valamikor nagyon régen,
amikor ezen a vadvidéken
a jó Isten megáldott
egy pettyes hátú őzikével,
egyszer egy nap
képzeletben, káprázatban

felmentünk a világűrbe,
hogy közelről láthassuk
a sok csillogó-villogó
csillagképet,
mit innen — a Földről —
annyiszor láttunk,
ezüstösen, csillag-kéken.

Elöl mentem,
mint ki ismerné az utat,
a pettyes hátú kis őzike
a nyomomban jött
csodálkozva, ámuldozva.
Ahogy egyre fennebb jártunk,
néha-néha visszanéztünk,
hadd lám,
jön-e még valaki erre.
Senki nem jött
a nyomunkban,
se ember, se állatféle.

Első állomásunk
a szomszédunk volt, a Hold,
a kőgolyó, a hamuszürke,
amely minden estidőben
úgy kíséri ezt a Földet,

mint hűséges házi kutya
a gazdáját a vásárba.
Ez a hold a
Naptól lopja fényességét,
mégis hivalkodva
úgy tesz,
mintha ő volna forrása
a derengő éji fénynek.
A holdporban botorkálva
jött utánam az őzike,
megállt egy-egy holdkráternél,
leskelődött le a mélybe,
s kíváncsian kérdezgette:
— Miért ilyen mély a kráter,
a Hold néha mért oly kerek,
s mikor elfogy,
mért lesz kifli?
De a gyűrűhegyek alatt
kedves kísérőm
megállott:
— Itt a Holdon nincsen élet? —
kérdezgette szomorkásan.
Kerestük a fenyves erdőt,
kerestük a sudár bükköst,
de a csupasz,
fehér dombon

még egy szál füvet
sem leltünk.
Forrásvizet ittunk volna,
a hűvös patakot kémleltük,
de a hasadék völgyében
még egy forrás
sem csevegett.
A kopárló sziklák felett
fürkésztük a keringő sast,
lestük a hegyen
a barna mackót,
a csavargó szürke farkast,
a puszta síkon a rókát,
s azt a sok-sok
vadvirágot,
ami otthon, nálunk,
ezer színben
nyílik-fakad.

Fáradtan állt meg mellettem,
s megszólalt a kis őzike:
— Öregapó,
menjünk tovább,
hátha máshol
látunk embert,
állatot vagy égi csodát!

Szépen lassan elindultunk,
vándoroltunk két éjt,
s két nap,
mígnem egyszer
az őzike vékony hangját
meg nem hallom:
— Nézz csak oda, Öregapó,
szárnyas csoda,
vagy csak egy ló?
Szárnyas lovacska az űrben,
egyszer repül,
máskor vágtat,
prüszköl, lohol,
nagyot kapál;
mit mondhatnék? —
valóságos csodaállat.
Ez az űrbeli jószág
a hátára vette Öregapót,
s mint egy földi
ringlispílen
körbe szaladt,
nyargalt vele,
szökött erre,
szökött arra,
s onnan is a világvége
legutolsó zegzugába.

Vékony lábán az őzike
alig-alig ért nyomába.

Mikor leszálltam a lóról,
erről a vad Pegazusról,
az én társam, az őzike
folyton csak azt kérdezgette:
— Öregapó, nekem
miért nincsen szárnyam,
hogy otthon, a
hegyek fölött
repülhessek,
s mint a Pegazus az égen,
én is éppúgy
szállva szálljak?

— **F**ent a csillagképek között
mi hallatszik?
Hangszert penget ott valaki,
hangja úgy zeng,
harmóniát szül az égen,
s dallamával elbűvöli
a nagy világmindenséget.
— A legendák első Lantja,
az szól ott fent
a magasban,

húrjait egy páncél hátú
teknő tartja,
de mögötte
láthatatlan lantmester áll —
játszik rajta szenvedéllyel.
Hallod bús melódiáját?
Lágy hangjával
úgy elbűvölt,
elindultunk
elébb, fennebb —
sóvárgott a szívünk,
lelkünk.

Míg ballagtunk,
mendegéltünk
csillagporos ösvényeken,
sípjátékot hallottunk,
egy kecskeszarvú,
kecskelábú
szakállas Bak tűnt elénk,
pásztorsípját fújta egyre,
de úgy fújta,
alig győzte szusszal fújni;
a szép hangú
régi Lanttal
versengett a kecskeúrfi.

Hallgattuk az Őzikével,
de a Lantnak
hangja szebb volt,
messze tőle megállottunk,
s a Lant dallamát
dúdolgattuk.

Mérleg, Mérleg,
aranymérleg,
merre billensz,
mondd meg, kérlek,
merre mozdul
el a nyelved?
Keletre-e vagy nyugatra,
billensz erre,
billensz arra,
billensz jobbra,
billensz balra,
itt az ég tetején, mondd,
te méred az igazságot?
— Tegyünk próbát,
álljunk fel hát,
én az egyik serpenyőre állok,
őzike, te
a másikra átal,
s akkor hadd lám,
kettőnk közül

ki a jobbik,
ki az igazabb
és bátrabb?
Aranymérleg serpenyőjén
megmértük az igazságot:
a mérleg nyelve
ott állott meg
pontosan a közepén.
— Égnek ura, ég bírája,
csillagképnek igazsága,
mi messze megyünk,
hosszú az út,
kimerülten szomjúhozunk,
segíts rajtunk,
mondd meg, kérlek,
van-e itt az űrben
hideg vizű kerekes kút?
Mikor leléptem a serpenyőről,
őzike még maradt volna,
de a serpenyő
egyenesen
a Vízöntő elé dobta.
Hét napot és hét éjszakát
gyalogoltam,
míg utolértem,
a szomjúságtól

szinte-szinte eltikkadtam,
s legyengültem.

— **V**ízöntő barátom,
egy kis vizet kérek,
a szomjúságtól
kiszáradt bennem a lélek.
A Vízöntő egy mozdulattal
vállán a korsót
megbillentette,
s a vizet belőle
szomjas szájunkba eresztette.

Annyi víz folyt
korsójából,
mint egy kútból,
meg se állt az égi úton,
csermellyé vált,
majd patakká,
s addig nőtt,
dagadt a medre,
míg kéken hullámzó
folyó lett belőle.
A hullámok közt
— tisztán láttuk —
Halak evickélnek benne.

Őzike elcsodálkozott,
állt a parton,
s nagy kerek szemével
csak bámulta őket.

— **A** Tejút fején, né,
egy hajtincs,
az ég lányának haja fürtje.
Ki fésüli
oly gondosan,
hogy csillagokkal teletűzve
így ragyog
a mindenségben?
Legszívesebben
feltettem volna
Őzikének a fejére,
de siettünk,
mert mennünk kellett
a szomszédba,
a nagy macskának a kertjébe.

— **Ő** az állatok királya —
mondta félős hangon Őzike.
Az Oroszlán
ridegen csak ránk pillantott,
egyet gondolt,

s a csillagok közt
továbblépett
a hullámzó sörényével.

— **N**ézd, a pólus körül
ott kering
a trónhoz kötött
örökszép Királylány!... —
Őzikével megsajnáltuk,
a trónjához elballagtunk,
s a trónhoz láncolt
királyleányt
kioldottuk láncaiból,
világ végi
rabságából.

Messziről
mit lát a szemem?
Két jó testvér,
a Nagy Medve
s a Kis Medve
kapaszkodik fel a hegyre,
cammognak,
majd meg-megállnak,
a hegy alatt a bozótban
mézet esznek
és málnásznak.

De ahogy közelebb
merészkedtünk,
a csillag-erdő sűrűjében
elillantak a testvérek.

A csillagporos égi úton
szekér halad,
Göncölszekér,
ülőkéjén Göncöl úrfi
héget-hógat.
— Szénáért megy,
égi fűért,
kórót hoz tán
a juhoknak,
vagy őröltetni
búzát viszen a malomba?
Utána szegődtünk mi is,
én a Göncöl
szekerére ültem,
Őzike meg
jött nyomunkban
jókedvében ugrándozva,
szökdécselve.

— **L**átjátok-e, vándoraim
— mondja Göncöl —:

íme, ott van
a denevérszárnyú Sárkány,
teste körös-körül
tüzes csillagoktól ékes,
birokra is kelne talán,
de nincs kivel,
mert ezek a csillagképek
bizony jámbor szívű népek,
jó szomszédok,
békességben éldegélnek.

— **É**s né,
ott van a Skorpió,
vajon kit üldöz az égen?
Ollójával gyorsan csapkod,
meg is fogna,
hogyha tudna,
s tövisének egy csepp mérge
mindünket elpusztítana.
De nem kell félni
— mondta Göncöl —,
nem mozdul el a helyéről,
inkább csillog
békességgel.

S hogy Öregapó
a szekérről leszállt,

s eléfelé gyalogoltunk,
mit lát szemünk?
Fennebb egy csillag-Rák
kimérten lépked.
Menne is,
meg haladna is,
de hát a rák
az csak rák marad:
inkább hátra,
mint előre,
így aztán nemigen halad.

Ahogy mentünk,
az út mellett egy égi fáról
— láttuk —
Hiúz leselkedett,
ágról ágra mászott,
kúszott,
úgy figyelt ránk,
éles szeme úgy követett,
fülpamacsát
az ág hegyén
sunyin hegyezgette.
Mikor elmúlt
minden veszély,
az ég ezüstfényű útján

Őzike meglepődve
felkiáltott:
— De ott az mi, Öregapó,
hosszú nyakú,
foltos hátú,
hosszú lábú égi csoda?
Olyan parányi a feje,
mintha létra kéne,
hogy felérjem.
Most látom csak,
ez a Zsiráf,
mint a Földön,
itt is olyan nevetséges,
tréfás-mókás.

— **S** még egy csoda,
ez négylábú!
Különös ló
vagy csak fél ló?
Félig ember, félig ló,
hátán bőrtartóban nyilak,
kezében egy kifeszített
íjat látok.
Emberfejű paripa.
Most már kitalálható:
ez a Nyilas, Nagyapó!

— **Ö**regapó, végre
egy égi legelőn állunk,
pihenjünk meg,
annyit talpaltunk,
elállott a lábunk!
Míg megszusszantunk
az ég pokrócán,
aranygyapjas Kos
szegődött mellénk.
Majd egy óriási
Bikát láttunk,
a nyaka körben
virággal volt feldíszítve,
a fűben legelészett;
látszott, csupa erő és bátorság;
felpillantott, nézelődött,
azt hitte, hogy Öregapó
itt a pásztor.

Egyszerre nagy por
kerekedett,
az égi úton
egy Szekeres közeledett,
úgy feszült a bőrgyeplője,
mint cirkuszban
a kötéltáncos kötele.

A mező szélén
rövid nyelű ostorával
Ökörhajcsár csattogtatott.
Odaszóltam Őzikének:
— Távol maradj,
nehogy elérjen
az ostor vége!
Lassan, lassan
megint este lett az égen,
s látványosan,
tündöklően
megjelent a Kaszáscsillag —
beragyogta
a végtelenséget.

Egy kecses leány,
angyali Szűz járt
az égbolti parkban,
bánatosan sétálgatott —
mégis csillagképben ő volt az,
ki örök maradt —
halhatatlan.
Majd két testvér,
az Ikrek —
úgy szerették egymást,
kézen fogva
mendegéltek.

Őket kísérte
két Kutya,
az egyik nagyobb,
a másik meg kisebb,
játékosabb és kedvesebb.
Mikor a sok futástól
ellankadtak,
megpihentek,
s éhesen csóválva farkuk
mind a ketten
meglapultak;
hátha a gazda is látja,
s csillagmorzsát kapnak
vacsorára.

Szárnyaival suhogtatva
fejem fölött
most repül el valami,
majd leszáll,
s úgy úszkál ezen
az űr-tengeren,
mint egy kecses teremtmény.
Csak most látom,
hogy a nyaka olyan,
mint a csillagok közt
egy ragyogó kérdőjel.

— Szelíd Hattyú
— szólalt meg jó Öregapó —,
hangod is van,
szépen csengő,
sokszólamú.

— **L**átod, kis őzike,
mielőtt az utunknak,
s a mesénknek is vége lenne,
fent északon
egy halhatatlan királyleány
a Koronáját neked nyújtja —
felteszem a fejecskédre.

Lent a mélyben,
a Naprendszerben,
a Földön ott már hajnalodott,
fénysugár tört fel az égre,
a Nap küldte azt
az őzike
és Öregapó elejébe.

A Tejútrendszertől
már messze jártunk.
A csillagképek
Öregapónak s az őzikének
jó utat kívántak.

*

Odafenn
a vén hegy alatt
kicsi kunyhó kéményének
magasba száll fehér füstje,
és amíg száll
fenn az égen,
lenn a havas,
a szülőföld,
mélyen alszik
Öregapó
csillagporos meséjében.

Málnási Ferenc

Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései

A mackó és a hóvirág

Beke Sándor 17-17 soros két versszakba tagolta a versét, amely azonban közelebb áll a prózához. A két szövegmondat elolvasásakor a hóvirág kinyílásának és a mackó köszöntésének lehetünk tanúi. Ez fűzi szöveggé a mondatokat.

A két mondat igéi az eseményeket mesélik el: „kinyílt, megbillenti, csilingel" a hóvirághoz kapcsolódnak, a mackóhoz pedig a „meghallotta, megdörzsöli, elindult, megköszönje". Ezek egyben a költemény kulcsszavai.

A szöveg címe két határozott névelős szó, témamegnevező, utal a szövegre.

A költemény a *Havasok királyleánya.* Gyermekversek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötet első darabja.

Valóságos és annak tűnő világképet rajzolt meg a költő, s az olvasó elfogad(hat)ja, társít(hat)ja a saját háttérismeretei alapján kialakított világképet.

A szöveg nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), érzelemkifejező, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak mesélik el a történetet, amelynek sorai nem rímelnek. A szövegösszefüggésből adódó érzelmi-hangulati többletjelentés átlép a költemény szavainak szótári jelentésén, így válik pl. a főnév és a melléknév szókapcsolatok esetében — „napfényes tisztáson", „zsenge szárnyán", „apró csengety-

tyű”, „álmos szemét”, „vidám ébredést” — a szöveg hangulatossá, képszerűvé az olvasó előtt. Két szókép is segíti a szövegértést: (a fehér hóvirág szirmait) „megbillenti”, „csilingel” — megszemélyesítés.

A költemény kijelentő, közlő mondatai érzelmileg telítettek, hiszen fiatal olvasóknak szóló eseményről tudósítanak.

A szomjas őzike

Beke Sándor verse 5 szakasz, öt szövegmondat, váltakozó — 10, 6, 11, 15, 12 — sorokkal. A sorokban szereplő szavak is rövidebbek-hosszabbak, három- vagy kétszótagosak, egy vagy két szó alkot egy verssort, illetve a prózához közelítő sorokat.

A szövegmondatokban egy szomjas őzike története szerepel, akit a költő biztat, hogy igyon a csermely vizéből. A szöveg igéi előbb a tavaszi erdőt mutatják be: (tavaszi rügyek) szemeznek, (a nap) kukucskál, (vizet) kortyol (a föld), köszöntenek (a csobbanások). Majd a költő szól közbe: hallom, recseg (az avar), (az őzike) torpant meg, inna, fél (a zajtól), remeg. A költő megszánja az őzikét, biztatja: „ne félj", „igyál". Felsorolás vezeti az olvasót is a szövegen át: „rügyek, nap, víz, föld, kövek, avar, őzike, farkasok, mesék, csermelyvíz". Ezek a szavak a költemény kulcsszavai is, előttük pedig a cím, *A szomjas őzike,* megnevezi a témát, utal a szövegre.

A költemény a *Havasok királyleánya.* Gyermekversek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötet második darabja.

A szövegmondatok a történetet a költő-szereplővel meséltetik el, a szomjas őzikét párbeszéddel bátorítja, ne féljen szomját oltani.

Valóságos világkép jelenik meg a költeményben, talán a költő természetjáró útján figyelt föl a szomjas őzikére, s az olvasó is elfogad(hat)ja ezt a természeti

világot, esetleg társít(hat)ja megélt, egy eredi sétán szerzett hasonló élményét.

A költemény nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), érzelemkifejező, szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

Csak kellemes hangzású szavak kerültek a szövegbe, a farkasok is csak a mesebeli világból „veszélyeztethetik" a remegő lábú őzikét, akire a költő is vigyáz. Az egyszerű történetet prózai szövegmondatokkal ismerheti meg az olvasó, csupán az utolsó szakaszban lép át a lírai szöveget idéző „csermelyvíz, / s hátán / habos / gyöngyöket / visz az árja…", s erre a sorvégre rímel a verszáró „szomjas őzike — / havasok / királyleánya." Ez a lírai lezárás emeli meg a prózai történet szépségét (igaz, hogy a prózai rész is lírai, kellemes hangulatú), s az olvasó úgy érzi, hogy a természet (növények, állatok) és az ember közötti harmónia szükségességét is hangsúlyozza. Így emelkedik a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés a szöveg szavainak szótári jelentése fölé. Például az igék jelentésbővülése mellett a melléknév + főnév szókapcsolatokat említhetjük: „tavaszi rügyek, mohás köveket, csupasz fák, pettyes hátú, százféle zajától, mély árokban, habos gyöngyöket, szomjas őzike, havasok királyleánya".

A szöveg megértését segítik az alany-állítmány szerkezetek: „tavaszi rügyek / szemeznek", „nap kukucskál", „vizet kortyol / a föld", „köszöntenek / a csobbanások", „recseg az avar", „őzike torpant

meg”, „vizet inna”, „de fél a sűrű / százféle zajtól”, „remeg a lába”. S már a szóképeket szemelgetjük: „rügyek / szemeznek egymással”, „nap kukucskál”, „vizet kortyol / a föld”, „köveket / köszöntenek / a csobbanások”, „zubog a / csermelyvíz”, „hátán / habos / gyöngyöket / visz a víz árja…” — megszemélyesítések, s a szöveget a „havasok királyleánya” metafora zárja.

A kijelentő szövegmondatok érzelmileg telítettek.

Nappal — a pásztor és a bárányok

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott lírai alkotás, költemény. Megszokott nyomdai formájú, a 8-8 soros, 6 szakasz megszokott központozású.

A szövegkohézió már a címben megszületik, a Hold-pásztor és a rakoncátlan csillagbárányokról szóló történet.

Grammatikailag a szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonyban kapcsolódnak. A személyragos igék egyes szám harmadik személyűek, négy ige többes számú.

Jelentéstani elem a szövegben három ellentétes jelentésű szó, szókapcsolat:

gyertek ↔ nem megyünk,

csapkod ↔ míg belátja,

nappal… nem látszanak ↔ úgy tűnik… elhagyták.

Kulcsszavak: Hold-pásztor, csillag, báránykák, égi hegyvidék.

A szöveg címe témamegnevező, utal a szövegre.

A költemény a *Havasok királyleánya.* Gyermekversek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötetben látott napvilágot.

A költeményben a Hold-pásztor és a csillagbáránykák párbeszéde köré szövődnek a cselekményt, történést mesélő részek.

Szövegköziség az a néphiedelem, mely szerint az „égi hegyvidéken” a Hold a pásztor, a csillagok pedig legelésző bárányok.

A költő a versben valóságos és elképzelt világképet jelenít meg, ennek alapján az olvasó is kialakít(hat)ja saját világképét erről a „teremtett világról”.

A költemény nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), kapcsolatteremtő, érzelemkifejező, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak ismertetik a történetet, rövidebb-hosszabb szavak, szókapcsolatok, rímek nem kötötte sorok keretében.

A szavak szótéri jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés, főleg a cselekvést jelentő igék esetében, de a melléknév és főnév szókapcsolatokban: „tejfehér Hold-pásztor, kék mezőben, fehér bundás pásztor, ragyogó báránykák, végtelen nagy fényország, görbe kampós botjával, rakoncátlan kis báránykák”. Társulnak hozzájuk a tömörítő összetett szavak: „Hold-pásztor, fény-ország, kampósbotjával, csillagbárányok, hegyvidéken”.

Megszemélyesített szereplő a Hold-pásztor, aki ballag, furulyázik, csapkod, bandukol, fütyörész.

Kijelentő mondatok között a Hold-pásztor felszólító mondatára a bárányok tagadó mondattal válaszolnak. Formailag egyszerű bővített, de összetett mondatok mesélik a történetet. Az igei állítmányok verbális szöveget alakítanak.

A kis horgászfiú

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény. Megszokott nyomdai formájú, 6 szakasz, hosszabb-rövidebb sorokkal, megszokott központozással.

A horgászfiú gondolata, a halakat jellemző véleménye és a hazatérés búcsúzkodó hangulatának leírása adja a szövegkohéziót.

Grammatikailag a szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonyban kapcsolódnak egymáshoz, bennük az igék nagy része egyes szám első személyű és többes szám harmadik személyűek.

Jelentéstani elemként jelentkezik a pár kulcsszó: tó, horgász, halacskák, csali.

A költemény címe témamegnevező, névelős jelzős szószerkezet.

A költemény a *Havasok királyleánya.* Gyermekversek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötetben jelent meg.

A vers a szerző monológja.

Valóságos és elképzelt világkép ötvöződik a szerző alkotásában, a kudarc is békés, belenyugvásba torkollik, s ennek alapján az olvasó is kialakít(hat) saját maga számára egy képet erről a „teremtett világ”-ról.

A szöveg nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), kapcsolatteremtő, érzelemkifejező, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a költeményben, rímtelen sorokban.

A költemény szavainak szótári jelentése gazdagodik a szövegösszefüggésből adódó érzelmi-hangulati többletjelentéssel. A cselekvést, történést, létezést jelentő egyes szám első és többes szám harmadik személyű alakjukkal segítik a szövegértést. Ezt szolgálják a melléknévvel párosult főnevek is: „mesés tó, kuruttyoló békák, huncut horgász, apró halacskák, öreg, tapasztalt, vizsgálódó bölcsek, lesütött fejjel, ficánkoló barátaim, csillogó fejüket".

Egyetlen metafora emelkedik ki a szövegből: öreg, tapasztalt, vizsgálódó bölcsek (halak). A halak személyekként szólalnak meg: elköszöntek volna, fejüket kidugták, visszanéztek, integettek és tapsoltak.

A költemény kijelentő mondatainak sorát egyetlen kérdő mondat szakítja meg, a formailag egyszerű bővített, de összetett mondatokból is álló alkotást.

Az igei állítmányok verbális stílusúvá alakítják a szöveget.

A kíváncsi pele

Beke Sándor szövege eredetiben kézzel írott, kötetben nyomtatott, lírai alkotás, költemény. Megszokott nyomdai formájú, 11, 9, 15 és 10 soros, négy szakaszba tagolta a költő a megszokott központozású mondatokat.

A költemény kohézióját a kíváncsi pele történetének meséje teremti meg.

Grammatikailag a szövegmondatok alá- és mellérendelő viszonyban kapcsolódnak egymáshoz. Bennük az igék nagy része egyes szám harmadik személyű, néhány egyes szám első és többes szám harmadik személyű.

Jelentéstani elemként említhetjük a versben az este, padlás, egér, pele kulcsszavakat.

A költemény a szerző monológja.

A vers címe témamegnevező, névelős jelzős szószerkezet, utal a szövegre.

A költemény a *Havasok királyleánya.* Gyermekversek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötet egyik darabja.

Valóságos és elképzelt világkép ötvöződik a szövegben, s ennek alapján az olvasó is kialakít(hat) magának egy saját világképet — esetleg személyes élményei alapján is — erről a találkozásról.

A költemény nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), érzelemkifejező, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavakkal ismerjük meg a történetet a padláson szaladgáló peléről, a költővel való találkozásáról. A szövegmondatok rímtelenül sorakoznak.

A költemény szavainak szótári jelentése itt is gazdagodik a szövegösszefüggésből adódó érzelmi-hangulati többletjelentéssel. Az igék előbb a költő kérdéseit, a különös zajra adott magyarázatát adják, majd az „én majd utánajárok" elhatározást tett követi, hát „a szarufán / kicsi / fekete szemű, / bozontos farkú / pele …" nézett vissza a költőre, „nem félt egyáltalán, / el se szaladt, / bizony örült / a találkozásnak". Az „erdei ház, fekete szemű, bozontos farkú pele" jelzős szószerkezetek pedig még az olvasóval is megkedveltetik a hívatlan vendéget, akit hasonlattal jellemez a költő: „úgy jár-kel, / szaladgál / ide-oda, / mintha / övé lenne / az erdei házam".

A költemény kérdő mondattal indul, majd a vers kijelentő mondataiból derül ki, hogy ki költözött be a havasi házba.

A költeményben az igei állítmányok verbális stílusú szöveget alkotnak.

Góbé Miska

Beke Sándor tréfás költeményét 21 szakaszba tagolta, a szakaszok hosszabb-rövidebb szövegmondatokból és sorokból állnak, a szakaszok első szava félkövér betűvel kezdődik. A tréfás költemény szövegmondatai közelítenek a prózához.

A 18. szakaszban találjuk az egyetlen „hoppá-lele" szókapcsolatot, amely erősíti a tréfás jelleget.

Prózához közelítő szöveget olvashatunk, a bevezetésben Mesefalván született Góbé Miska születéséről, akit, a faluvégi szabómester tervezte kisgyereket, a falu népe rongykirályként ünnepel. A bonyodalom kifejtése során Góbé Miska ígéreteit puffogtatja, a tetőpont: Góbé Miskát a gyerekek kifütyölték, mire az összeférceltt-toldott Miska rongydarabokra hullott. A megoldás: a téltemető maszkabál magával viszi Góbé Miskát, s a kocsmárosné ciroksepűt repített utánuk.

A szövegmondatok tartalmilag kapcsolódnak egymáshoz, s a történet a szövegösszetartó erő, bennük cselekvést, történést, létezést jelentő igék: „bemutatták" (Góbé Miskát, aki) „hantázott, szökdécselt", (mesebeli világot) „ígért, dicsekedett, mondott olyant", (de a gyerekek) „kifütyölték", (Góbé Miska) „hőzöngött és mitugrált, mígnem dirib-darab zakóján megbomlott a kézi öltés, nadrágja leesett, széthullt, mint egy boglya". Mesefalván, farsang napján „Góbé Miska / nincs többé, / nem hantázik, / nem ígérget,

/ és nem ugrál". S a maszkabál végén a tél végképp „magával rántotta" Miskát.

Jelentéstani elem a szövegben a felsorolás: pl. Góbé Miska ruházata: „kancsal szilvamag szemével, bársonyfüle, fércelt orr, hímzett száj, pettyes nadrág". Góbé Miska ígérete: „tej, kolbászkerítés, kekszből s vajból épült ház, fű, búzaszálon kenyér, aranyalma, aranykörte, ezüstdió, szőlő". A farsang végén gúnyt űznek a bíróból, a tanítóból, a pásztorból, a szabóból. S a pap is a „poklok tüzét mérte" Miskának, azaz a megmaradt tárgyaknak: „gyapjúszövet darab, vászon, gombok, bélés, cipzár, nadrágzseb, papucs". Kulcsszavakként az igéket, a Miska ígéreteiben szereplő szavakat és a megmaradt tárgyaknak a neveit sorolhatjuk. A költemény Mesefalvára viszi az olvasókat, így olvashatjuk a mesére jellemző szövegkezdést: „Farsang végén, / Mesefalván" bemutatták „Góbé Miskát, … / a rongyból készült, / s királlyá lett / rongykirályt", s a mese végén a mesezáró „Így lett / Mesefalván / Góbé Miskának / s a farsangnak is / vége, / de ha nem / hiszitek, / akkor járjatok / utána, / s elébe!"

A költemény a *Góbé Miska.* Tréfás költemény (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötet egyetlen darabja.

Beke Sándor verse valóságos és elképzelt világkép ötvözete, magyar népünk egyik jellegzetes szokását, a farsangot, farsangi történetet mesél el, s az olvasó is kialakíthatja a saját farsangi élményeiből a maga vi-

lágképét. (Lehet, hogy beleérzés, de nem kerülhetem meg, erdélyi magyar közösségünk történelmében voltak olyan „Góbé Miskáink”, kik fűt-fát ígértek, mesebeli Mesefalvát, hogy aztán kiderüljön, összeférceltszavaikból semmi sem lett, s egy napon „a jó Isten rendelte, hogy jöjjön melegével” az igazság, s „a zimankós fagy, a hideg jégtakaró”.)

A költemény nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), érzelemkifejező, szépirodalmi alkotás.

A szöveg stílusa is szépirodalmi.

A szakaszok első betűje félkövér, amelynek szakaszkezdő szerepet szánt a költő. Néhány szakaszban gondolatjel szakítja meg a szöveget, fog közre egy közbeszúrt szövegrészt, jelzi, hogy kérdezett valaki. Góbé Miska szövegét idézőjelek közt találjuk, ugyanígy a kiskakas figyelmeztetését, és a szabómester feleségének intését is.

A tréfás költeményben jó hangzású szavak teremtik meg a farsangi hangulatot, csupán a pap „küldte a túlvilágra, ördögök közt a rongykirálynak poklok tüzét”. A szövegmondatok prózai szöveghez közelítenek, csupán néhány szakaszon belül találunk rímhívó és e rímre felelő szavakat: „Góbé Miskát, / a faluvégi szabómester / bohóckodó kisfiát — / a rongyból készült, / s királlyá lett / rongykirályt”, „kacagták, cincogták, kigúnyolták, búcsúztatták”. „Így lett / Mesefalván / Góbé Miskának / s a farsangnak is / vége, / de ha nem / hiszitek, / akkor járjatok / utána, / s elébe!”

S az is természetes, hogy a szöveg szavainak szótári jelentése gazdagodik a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentéssel. Az igék jelentéséről már szóltunk, itt a melléknév és főnév szókapcsolatokat említsük: „Góbé Miskát, bohóckodó kisfiát, komédiás kisgyerek, kancsal szemével, pettyes nadrágját, zenélő muzsikás, hencegő tanító, téltemető maszkabál".

A szövegértést a szóképek is segítik:

„királlyá lett rongykirály" — metafora;

„mint egy csalogató varázsszőnyeg, ezüstdió hever végig…" — hasonlat, metafora;

„széthullt, mint egy szénaboglya" — hasonlat;

„úgy tűnt nekem, mintha vele együtt omlana szét ez a … nagyvilág" — hasonlat;

„a kicsiny szabóműhely tengerszem lett könnyeiből" — metafora és túlzás;

(a télnek) „menni kellett, oly sebesen, olyan gyorsan, mint a hegyről lezúduló patak…, a tavasz jött el, mint egy angyal, szépen, mint a Nap…" — hasonlat;

„amint a tél a lábát kitette, karon fogta s magával rántotta Miskát" — megszemélyesítés;

„megadta magát a vasgyúró-évszak, mint fogoly, megadta magát a zimankós fagy, a hideg jégtakaró" — metafora és hasonlat.

A szövegmondatok kijelentő, de érzelemmel telített mondatok, megteremtik a farsangi hangulatot, képszerűségükkel segítik a szövegértést.

Szüreti bál Nagyfaluban

Beke Sándor hat szakaszba, 8-8 soros, hosszabb-rövidebb sorokba tagolta lírai szövegét. Már a cím jelzi a szövegkohéziót, a szövegmondatok a bálba indulást, a tánc és a szüreti bálra jellemző szőlőlopás hangulatát érzékeltetik.

A grammatikai kapcsolatokat nyolc egyes szám harmadik személyű és tíz többes szám harmadik személyű ige teremti meg.

Jelentéstani elem az események felsorolása: csőszlegények, a lányok indulása, az ünnep, a tánc, a szőlőlopás. Ezek egyben kulcsszavak is a versben.

A költemény címe utal a szövegre, rövid, egyszerű bővített mondat, rejtett állítmánnyal.

A költemény Beke Sándor: *Havasok királyleánya* Gyermekversek (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötetben jelent meg.

Valóságos és elképzelt világképet láthat az olvasó, amelyhez háttérismeretei alapján társít(hat)ja a saját világképét.

A költemény nyelve magyar, mai szöveg, írott (szavalva szóbeli), érzelemkifejező szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

A jó hangzású szavak jelentésvilága mintha hívná, várná az olvasót a szüreti bálra, esetleg emlékezteti, hogyan érezte magát, ha már részt vett, talán éppen Nagyfaluban, Székelyföldön, Szilágyságban (ott is van Nagyfalu!) vagy máshol, ilyen bálban.

A verssorok prózában sorakoznak, a harmadik szakaszban a „falu népe — falu vénje”, „szüreti bál — úgy muzsikál” rímek mintha a tánc mellé zenét is szolgáltat(ná)nak.

A költemény szavainak elsődleges, szótári jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés. A „zeneszó, csőszlegények, árvalányhaj, csőszlányok” összetett szavak például ezt a többletjelentést erősítik. Ugyanígy a melléknévvel párosított főnevek: „szüreti bál, fehér paripán, gyöngyös párta, kis bokréta, falu vénje, büszke csárdás, kis fiú”. A bálozó személyek cselekvését, a bálon történt eseményeket, történéseket, a létezést jelentő 18 ige is ezt az ünnepi, báli hangulatot festi, a „zendül” verskezdő és a „száll”, „nem térnek” verszáró igék sorakoztatásával. A költő nem érezte szükségét, hogy szóképekkel is bemutassa a szüreti bált, csupán egy felkiáltó mondat — „jaj, be szépen / muzsikálnak” — reagál a felhangzó muzsikaszóra.

A költeményben szereplő igei állítmányok verbális stílusúvá alakítják a szöveget, amely a szerző függő beszéde.

Szépséges kislakók

Beke Sándor költeményét 14 szakaszra tagolta, a szövegmondatokban rövidebb-hosszabb sorok tárják az olvasók elé az akváriumban élő halak, e szépséges kislakók életét — összefüggő szövegben. A szakaszkezdő szavak első betűje félkövér, ezzel a szakaszok is elhatárolhatók.

Költemény, de a szövegmondatok inkább a prózai szöveghez igazodnak, s bennük az igék segítségével a szépséges kislakók életébe pillanthatunk bele: „úszkálnak, pajkoskodnak, megcsillannak, lebegnek, úszkálnának, cikáznak, csillogtatják, ficánkol, meg-megáll, takarít, lenne".

Jelentéstani elemként fogadja az olvasó a „kislakók" felsorolását, hiszen az olvasó nem ismerhet minden díszhalat: „gurámi, gyöngygurámi, neonhalak, amazóniai vitorlások, molly, harcoshal, díszmárna, guppik, üvegharcsa, papagájplatti, kardfarkú hal". Ezek a költemény kulcsszavai, hiszen az ő életükről szól a szöveg.

A költemény a *Szépséges kislakók*. Költemény (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötet egyetlen darabja.

Valóságos világkép bontakozik ki a költeményben, az olvasó, akár akvarista, akár nem, szívesen társítja saját világképét az itt bemutatott szépséges kislakók életéhez.

A gyermekolvasó pedig e költemény olvasása nyomán kap kedvet, hogy saját akváriuma legyen.

A költemény szövegnyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), ismeretközlő is, de érzelmet is kelt az olvasóban, s megválogatott szavaival szépirodalmi mű.

Stílusa is szépirodalmi.

Jó hangzású szavak sorakoznak a költeményben, békés, nyugodt, szépséget sugárzó világot rajzolnak. A prózai szöveghez közelítő sorok nem rímelnek, viszont a vers szavainak szótári jelentésére ráépül a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés. Ezt láttuk a költemény igéinek tárgyalásakor, s a melléknévvel párosított főnevek, szókapcsolatok is színes, elképzelhető világképet festenek a szépséges kislakókról: „színes hasukon, apró pikkelyek, kék gurámi, magamutogató gyöngygurámi, acélkék színű neonhalak, apró kis világító lámpák, fekete molly, sziámi harcoshal, algaevő üvegharcsa, búzavirágkék pikkelyű papagájplatti, békés kardfarkú hal". S a lakhelyük: „a színgazdag, / titokzatos / néma ház, / ahol / szél se jár, / eső se esik". S „ez a sok kedves / élőlény — / mintha a hullámzó / dísznövények / örök / harmóniájában / trópusi álmukat / aludnák", „ezek az édes / idegen / kislakók, / szépséges / lakótársaink, / az akváriumi / halacskák."

A szövegértésben segítenek a szóképek is:

„e közös házban" — körülírás, metafora;

„vízibálban" — metafora;

„csillogtatják / testüket, / mintha / mélytengeri / búvárok kezében / villogó, / apró kis / világító lámpák / lennének” — hasonlat;

„mint kecseskedő, / keringőt járó / táncművészek” — hasonlat;

„mintha… / egy békés idegen, / mintha / egy afrikai / bennszülött / lenne / hal képében” — hasonlat;

„s fátyolos farkuk / a zöldellő / vízben / úgy tűnik, / mintha sokszínű / örök / zászlóként / lobogna” — hasonlat;

„mintha / ő lenne / a rendfenntartó / e közös / „tengerben” — hasonlat;

„díszcsodák” — metafora;

„fekete csigák / — mint lánctalpas, / kicsi fekete / tankocskák — / haladnak” — hasonlat és metafora.

Lehet, hogy belemagyarázás, lehet nem, hogy „ez a sok kedves / élőlény — / mintha a hullámzó / dísznövények / örök / harmóniájában / trópusi álmukat / aludnák, / mintha / egész éjszaka / veled, / velem, / velünk / álmodnának / ezek az édes, / idegen / kislakók, / szépséges / lakótársaink, / az akváriumi / halacskák” — a békés egymás mellett élés allegóriája, szimbóluma lenne.

A kijelentő, de érzelmileg telített szövegmondatok ezt a békés világot mutatják be: „e közös házban”, „ebben a bámulatos / vízi bálban”, „a hullámzó / dísznövények / örök / harmóniájában”. Ezt emeli ki a második szakasz felkiáltó mondata: „Ó, ezek / a

díszhalak, / az ezüstösek, / a zöldeskékek, / s a pirosak, / milyen édesek!”, valamint a negyedik szakasz kérdése: „valóban / ők volnának / a legszebb / vízi tünemények?”

Öregapó, őzike és a csillagok

Beke Sándor 40 szakaszba tagolta verses meséjét, hosszabb-rövidebb sorokkal, benne az első három szakasz nagyapóról szól, a többi szakasz nagyapó meséje, a szövegmondatok így állnak össze egységes szöveggé.

Nagyapót és környezetét cselekvést, történést, létezést jelentő igék mutatják be: (kis kunyhó) áll, didereg, füstölög, pipálna, táncol (a füst), játszadozik, elvegyül, (madár) lesz (belőle), (Öregapó) lakik, eteti, rakja, jelzi, (élet) van (itt), kinyitja, (mesét) mond. A mese szálait is igék fűzik szöveggé: (a Nap) kelt fel, nyugodott le, átölelte, felmentünk, (őzike) jött, (a Hold) kíséri, vándoroltunk, leszálltam, ballagtunk, (Bak) tűnt (elénk), (Mérleg) billensz, (Vízöntő) megbillentette, (Nagy Medve s a Kis Medve) kapaszkodik, (csillag-Rák) lépked, (Szekeres) közeledett, (Szűz) járt, (Ikrek) mendegéltek.

Jelentéstani elem a szövegben a felsorolás: Öregapó kunyhója, boglya, kéménye, füst, madár, medvebocs, katona, vándor, kislány, legényke, nem zsivány. A mesében a meglátogatott égitestek, csillagképek sorakoznak: Nap, Hold, Lantos, Bak, Mérleg, Vízöntő, Tejút, Oroszlán, Nagy Medve, Kis Medve, Göncölszekér, Rák, Nyilas, Kos, Bika, Ökörhajcsár, Kaszáscsillag, Szűz, Ikrek — mind-mind magyar népünk ősi csillagnevei, amelyek magyar anyanyelvünk hajlékonyságát, költőiségét egyaránt jól szemléltető elne-

vezések (Kulin György: A távcső világa). Ezek a csillagnevek egyben a szöveg kulcsszavai is.

A szöveg címe témamegnevező, utal a szövegre.

A költemény az *Öregapó, őzike és a csillagok*. Verses mese (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2009) című kötetben jelent meg.

A szövegben monológrészek, valamint Öregapó, őzike, Göncöl, párbeszédrészek váltakoznak.

A költemény valóságos és elképzelt világkép ötvözete — Öregapó és környezete, Öregapó, őzike kirándulása a Világűrben — s az olvasó a háttérismeretei alapján társít(hat)ja a maga világképét.

A költemény nyelve magyar, mai, írott (szavalva szóbeli), iskolai szövegként ismeretközlő is, érzelemkifejező, szépirodalmi alkotás.

Stílusa is szépirodalmi.

A szövegben néhány gondolatjel a párbeszédet vezeti be, máskor kiemel egy-egy szót, mondatot. Az Öregapót bemutató szakaszban és a meseszövegben jó hangzású szavak sorakoznak, s a mesélő nem rímeltette a sorokat. De a szövegösszefüggésből adódó, érzelmi-hangulati többletjelentés elegendő arra, hogy a szavak szótári jelentését átírja, felülmúlja, irodalmi szintre emelje. A szófajok közül az igéket már említettük, itt a melléknév és főnév szókapcsolatok közül emeljünk ki néhányat, amelyek a szöveg stílusát alakítják: az első három szakaszban: „fehér fenyők, magas, fehér sziklák, mesebeli kis kunyhó, ottfelejtett kucsma, havas boglya, zimankós hegytetőn, sűrű köd,

lusta, morcoskodó medvebocs, szakállas próféta, fehér hajú Öregapó, barna medve, öreg szarvas, kíváncsi gyermekek. A meseszövegben: pettyes hátú őzike, hűséges, házi kutya, sudár bükkös, hűvös patakot, kopárló sziklák, páncélhátú teknős, csillagporos ösvényeken, hullámzó sörényével, aranygyapjas Kos, óriási Bikát, angyali Szűz, halhatatlan királylány".

A mondatrészek közül a határozók képzeltetik el az olvasóval a fehér hajú Öregapót és környezetét: „fehér fenyők között, fehér sziklák alatt, hidegben, hegytetőn, házikók közt, ámulva, álmodozva, házikóban, fával, gallyal, ággal, vadonban, rengetegben, csendességben". Öregapó meséjében is határozók segítenek: „esthajnalkor, messziről, csodálkozva, ámuldozva, holdporban, gyűrűhegyek alatt".

A szövegértésben segítenek a szövegmondatok tárgyai is: a pisztrángokat, csillagképet, Földet, bükköst, füvet (sem leltünk), mackót, farkast, rókát, vadvirágot (kerestek, de hiába…), (hátha máshol látunk) embert, állatot (vagy égi) csodát — szólt a kis őzike, (próbát tettek a) Mérlegen, Vízöntőtől (vizet kértek), (a Göncöl búzát vitt) a malomba, (az Ikrek) egymást (szerették). A szöveg szóképei is segítik az olvasót abban, hogy elkísérje Öregapót és őzikét:

a kis kunyhó didereg — megszemélyesítés;

mintha csak egy ottfelejtett / kucsma lenne — hasonlat;

mintha havas boglya lenne — hasonlat;

mint hogyha egy remeteház egyedül, unalmában pipálna — hasonlat, megszemélyesítés;

táncol a füst, játszadozik — megszemélyesítés;

nem zsivány, nem haramia, fejér hajú Öregapó — metafora;

A Nap korábban kelt fel, a holdkorong felszólította — megszemélyesítés;

a patak vize oly tiszta volt, hogy látni lehetett a pisztrángot — hasonlat;

… s a fényes aranyszemcséket — metafora;

a Hold, a kőgolyó, a hamuszürke — metafora;

úgy kíséri ezt a Földet, mint hűséges házi kutya a gazdáját a vásárba — hasonlat;

repülhessek, mint a Pegazus az égen én is — hasonlat;

Annyi víz folyt / korsójából, / mint egy kútból — hasonlat;

ezek a csillagképek / bizony jámbor szívű népek, / jó szomszédok — metafora;

s úgy úszkál ezen az űr-tengeren, mint egy kecses teremtmény — hasonlat,

a szülőföld mélyen alszik Öregapó csillagporos meséjében — megszemélyesítés.

A közlő, kijelentő mondatok érzelemmel telítettek, így szeretjük meg Öregapót, őzikét, a világút sok-sok csillagképét, nevüket, melyeket eleink adtak a fölénk boruló világmindenségben lakozó társainknak.

Olvassuk, adjuk tovább utódainknak ezt a különlegesen szép verses mesét, hiszen Beke Sándor mindannyiunknak írta. Köszönet érte!

Jegyzet

A válogatás Beke Sándor alábbi verseskötetei ből készült:

Havasok királyleánya. Gyermekversek (2009)

Góbé Miska. Tréfás költemény (2009)

Szépséges kislakók. Költemény (2009)

Öregapó, őzike és a csillagok. Verses mese (2009)

BEKE SÁNDOR ÉLETRAJZI ADATAI

Beke Sándor 1961. október 3-án született Brassóban. Szülővárosában érettségizett az Unirea Elméleti Líceum történelem-filológia profilú osztályában (1981). Tizenhat éves korában jelenik meg első verse a **Brassói Lapok**ban. Középiskolás diákként a Brassói Lapok Irodalmi Körének a tagja. Három éven át szerkeszti az **Orizonturi** (Horizontok) című diáklap magyar nyelvű oldalait.

A Kolozsvári Protestáns Teológiára felvételizik. Tanulmányait félbeszakítva családot alapít és Székelyudvarhelyre költözik. Újságírói képesítést Nagyváradon szerez 1990-ben, s még ebben az évben irodalmi, művelődési folyóiratot alapít, a **Székely Útkereső**t. 1991-ben megalapítja az **Erdélyi Gondolat Könyvkiadó**t, melynek jelenleg is igazgatója. Alapító főszerkesztőként irodalmi és művelődési sorozatot indít, a **Székely Útkereső Kiadványait**. Saját könyvstandokat (1995), nyomdát (1997), könyvesboltot (2006), természetgyógyászati boltot hoz létre (2012), helyi reklámlapot működtet, a **Business Center**t (1998) és a **Jancsi padja** (2000) című szatirikus lapot, 2002-től két újabb kiadót, az **Erdélyi Pegazus**t és a **Székelykapu**t. 2002-től a Romániai Magyar Írók Szövetségének a tagja. Alapító főszerkesztője az **Erdélyi Toll** című, 2009-től negyedévente megjelenő irodalmi és művelődési folyóiratnak. Versei lapokban, folyóiratokban, antológiákban és önálló kötetekben látnak napvilágot.

Antológiák, gyűjteményes kötetek, kiadványok: **Alapművelet**. Fiatal költők antológiája (Bukarest, 1985), **A Cenk árnyékában**. Brassói költők antológiája (Brassó, 1995), **Kláris antológia '98** (Budapest, 1998), **Vasárnap Évkönyv 1999** (Kolozsvár, 1999); **Soproni Füzetek**. Művészeti Antológia (Sopron, 2001), **Imakönyv Magyarországért, édes hazánkért**. Kortárs költők imái (Debrecen, 2003), **Brauch Magda: Té-**

ged kereslek. Beke Sándor istenes költészete (Székelyudvarhely, 2006), **101 vers Székelyföldről** (Kolozsvár, 2006), **Magyar, székely és csángó örökség**. A Székely Útkereső Kiadványok Antológiája. 1991–2006 (Székelyudvarhely, 2008), **Székely Útkereső Antológia**. **1990–1999** (Székelyudvarhely, 2008), **Becsüld a népet!** A Székely Útkereső irodalmi és művelődési folyóirat gyermekirodalmi antológiája (Székelyudvarhely, 2008), **Csíksomlyó hazavár**. Antológia (Székelyudvarhely, 2008), **101 vers Brassóról** (Kolozsvár, 2008), **Szép karácsony szép zöld fája**. Magyar írók versei és novellái (Székelyudvarhely, 2008), **Székely karácsony**. Versek és elbeszélések karácsony ünnepéről (Székelyudvarhely, 2008), **Karácsonyi álom**. Magyar írók és költők karácsonya (Székelyudvarhely, 2008), **Brauch Magda: A vers megközelítése** (Arad, 2009), **A csíksomlyói Szűzanya ajándéka**. Himnuszok, imák, énekek, tanulmányok, beszédek, versek, novellák, visszaemlékezések (Székelyudvarhely, 2010), **Orbán Balázs — a székely lélek apostola**. Tanulmányok, emlékbeszédek, versek (Székelyudvarhely, 2010), **Visszavár a Hargita**. Antológia (Székelyudvarhely, 2010), **Pataki János: Erdély.** Tündérország képekben régen és ma (Budapest, 2010), **P. Buzogány Árpád: Példák, példaképek, példabeszédek.** Beszélgetések, interjúk (Székelyudvarhely, 2011), **Vándor fecske hazatalál.** Székely ajándék Erdély szent földjéről (Székelyudvarhely, 2015), **Nemzet — Sors — Identitás.** Írások a hatvanéves Bertha Zoltán tiszteletére (Budapest, 2016), **Emlék Székelyföldről** (Székelyudvarhely, 2016), **Emlék Erdélyből** (Székelyudvarhely, 2016), **Székelyföld, a legendák földje — 2017.** Naptár (Székelyudvarhely, 2017), **Erdély szent földjén — 2017.** Naptár (Székelyudvarhely, 2017).

Önálló verskötetei: **Madártemető** (1993), **Védtelen évek**, **Téged kereslek** (1995), **Tüntető magnóliák**, **Hajnalodik nélküled** (1997), **Erdélyi homály** (1999), **Megkésett fel-**

támadás, **Ismét felgyújtom a mécsest**, **Adventi koszorú**, **Láthatatlan sorompók** (2002), **A galambok kirepülnek**, **Elmaradt imák** (2003), **Fehér tulipánok**, **Mosolygó oroszlánok** (2004), **A szeretetnek nincsen temetője**, **Isten megáld a Hargitán**, **Ima Erdélyországért** (2005), **Lelkemben muzsikál a Hargita**, **Bodzafa virága** (2006), **Álom a Titanicon** (2007), **Szerelem orgonája** (2008), **Átölelt a lelked** (2010), **Az én Miatyánkom** (2010), **Álom és értelem** (2011), **Tekintetemmel megfésüllek** (2012), **Erdélyi harangok**. Versek és elemzések (Társszerző Brauch Magdával — Székelyudvarhely, 2016), **Az álmodó bérceken**. Versek. Beke Sándor verseinek stilisztikai elemzései (Társszerző Málnási Ferenccel — Székelyudvarhely, 2016), **Erdély kapujában** (2017).

Gyermek- és ifjúsági könyvei: **Kezemben jégvirág** (1996), **Hajóval a Déli-sarkon** (1998), **Bohókás ábécé** (1997, 2000), **Mikor pipepásztor voltam**. Válogatott gyermekversek (2008), **Góbé Miska**. Tréfás költemény (2009), **Havasok királyleánya** (2009), **Öregapó, őzike és a csillagok**. Verses mese (2009), **Szépséges kislakók**. Költemény (2009), **Elégia a Hargitához** (2010), **Ábécéiskola.** Olivér első könyve (2014), **Csengő csendül, csillag csillan**. Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (I.). (Társszerző Málnási Ferenccel — Székelyudvarhely, 2017), **Öregapó meséjében**. Gyermekversek. Beke Sándor gyermekverseinek stilisztikai elemzései (II.). (Társszerző Málnási Ferenccel — Székelyudvarhely, 2017).

Fordításban megjelent kötetei: Papp Tibor tolmácsolásában eszperantó nyelven közölt három kötetet (**Protestantaj magnolioj** — Tüntető magnóliák. Debrecen, 1999; **Glaciflor en mia man** — Kezemben jégvirág. Debrecen, 2000; **Mi rebruligos la mecon** — Ismét felgyújtom a mécsest. Debrecen, 2002). Moldoveanu Cornelia fordításában jelent meg román

nyelven két kötete (**Poezie de dragoste despre cascada Niagara** — Szerelmes vers a Niagara vízesésről, 2004; **Miam clădit în inimă o biserică** — Templomot építettem a szívemben, 2004).

Sajtótörténeti kötetei: **Székely Útkereső — szellemi műhely a XX. század végén Erdélyben**. Főszerkesztői vallomás a folyóirat megszületéséről és életéről (Székelyudvarhely, 2007); **Székely Útkereső (1990–1999)**. Laptörténet és sajtóvisszhang (Társszerző Brauch Magdával, Székelyudvarhely, 2008); **A Székely Útkereső levelezés és dokumentumok tükrében** (Székelyudvarhely, 2010);

Művelődéstörténeti kiadványai: **Kalauz Orbán Balázs székelykapuihoz** (Székelyudvarhely, 2015), **Vendégváró székelykapuk Szejkefürdőn.** Múltidéző emlékkiadvány Székelyföldről (Székelyudvarhely, 2015), **Székelykapuk Szejkefürdőn** (Székelyudvarhely, 2015), **Székelykapuk Szejkefürdőn.** Öröknaptár (Naptár-változat, Székelyudvarhely, 2015).

Interjúkötetei: **Szépirodalom, néprajz, rovásírás**. Két írótársszerző Ráduly Jánossal — Székelyudvarhely, 2008); **Az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó és szellemi műhely húszéves évfordulóján.** Beszélgetés írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal és szerkesztőkkel XXI. századi erdélyi könyvkiadásról, sajtókiadványokról, irodalomról, könyvterjesztésről (Székelyudvarhely, 2012); **Erdélyi Toll — az egyetemes magyar irodalom és művelődés szolgálatában.** Beszélgetés sajtómunkatársakkal, szerkesztőkkel, írókkal, költőkkel, irodalomtörténészekkel, egyetemi tanárokkal az Erdélyi Toll öt éves évfordulóján (Székelyudvarhely, 2016).

Közzéteszi, gondozza, sajtó alá rendezi: **Székely Útkereső**. Irodalmi és művelődési folyóirat. 1990–1999. I-X. évfolyam. Reprint kiadás (Székelyudvarhely, 2008); **Tündér Ilona**.

Széphistória (Székelyudvarhely, 2008); **Kéziratos hagyaték I.** Balogh Edgár, Benkő András, Imreh István kiadatlan leveleiből (Székelyudvarhely, 2010); **A Székely Útkereső levelesládája 1990–2000** (Székelyudvarhely, 2010); **Ábel a Hargitán…** Hargitát ábrázoló részletek Tamási Áron *Ábel* című trilógiájában (Székelyudvarhely, 2012).

Verseivel szerepel az alábbi hanghordozókon (CD-ken): **Udvarhelyszék.** Székelyföldi hangos útitárs. 2. Dancs Market Rekords, 2006; **Kézdivásárhely, Felső-Háromszék, Orbaiszék.** Székelyföldi hangos útitárs. 5. Dancs Market Rekords, 2007.

SZELEKTÍV KÖNYVÉSZET BEKE SÁNDOR MUNKÁSSÁGÁRÓL

Encyclopaedia Hungarica I–II–III.
Magyarságtudat Lexikon Alapítvány,
Calgary, 1992, 1994, 1996

Kuszálik Péter: Erdélyi hírlapok és folyóiratok 1940–1989.
Teleki László Alapítvány Közép-Európa Intézet, Budapest, 1996

Ki kicsoda Aradtól Csíkszeredáig? I–II.
Pallas-Akadémia Könyvkiadó, Csíkszereda, 1996, 1997

Romániai magyar ki kicsoda 1997.
A Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a Scripta Kiadó közös kiadványa. Nagyvárad, 1997

Kortárs magyar írók 1945–1997. I–II.
Enciklopédia Kiadó, Budapest, 1998, 2000

Erdélyi magyar ki kicsoda 2000.
A Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a Scripta Kiadó közös kiadványa. Nagyvárad, 2000

Új magyar irodalmi lexikon I–II–III.
Akadémiai Kiadó, Budapest, 2000

Kuszálik Péter: A romániai magyar sajtó 1989 után.
Teleki László Alapítvány — Erdélyi Múzeum Egyesület,
Budapest—Kolozsvár, 2001

Ki kicsoda a magyar könyvszakmában.
Kiss József Könyvkiadó, Budapest, 2005

Vofkori György:
Székelyudvarhely. Várostörténet képekben. I–II.
Harmadik, bővített kiadás. Typografika, Békéscsaba, 2009

Erdélyi magyar ki kicsoda 2010.
A Romániai Magyar Demokrata Szövetség
és a BMC Kiadó közös kiadványa. Nagyvárad, 2010

Romániai magyar irodalmi lexikon. V/1. S–Sz
Erdélyi Múzeum Egyesület, Kolozsvár
Kriterion Könyvkiadó, Bukarest—Kolozsvár, 2010

TARTALOM

Beke Sándor

GYERMEKVERSEK

A mackó és a hóvirág *7*

A szomjas őzike *9*

Nappal — a pásztor és a bárányok *12*

A kis horgászfiú *15*

A kíváncsi pele *19*

Góbé Miska *21*

Szüreti bál Nagyfaluban *40*

Szépséges kislakók *43*

Öregapó, őzike és a csillagok *54*

Málnási Ferenc

BEKE SÁNDOR GYERMEKVERSEINEK STILISZTIKAI ELEMZÉSEI

A mackó és a hóvirág *81*

A szomjas őzike *83*

Nappal — a pásztor és a bárányok *86*

A kis horgászfiú *88*

A kíváncsi pele *90*

Góbé Miska ***92***
Szüreti bál Nagyfaluban ***96***
Szépséges kislakók ***98***
Öregapó, őzike és a csillagok ***102***
Jegyzet ***106***
Beke Sándor életrajzi adatai ***107***
Szelektív könyvészet
Beke Sándor munkásságáról ***112***

ERDÉLYI GONDOLAT KÖNYVKIADÓ
A könyv szerkesztője: MÁLNÁSI FERENC
Nyomdai előkészítés:
Erdélyi Gondolat Könyvkiadó
A szerkesztőség postacíme:
535600 Székelyudvarhely, Tamási Áron u. 87
Telefon/fax: 00-40-266-212703
E-mail: egondolat@yahoo.com; egk@freemail.hu

ISBN 978-606-534-084-8

www.erdelyigondolat.ro

Készült az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó Nyomdájában,
Székelyudvarhelyen